

VLADAN MATIJEVIĆ

**VAN
KONTROLE**

■ Laguna ■

OD ISTOG PISCA

SUSRET POD NEOBIČNIM OKOLNOSTIMA

NEMINOVNO

SLOBODA GOVORA

Copyright © 2021, Vladan Matijević
Copyright © ovog izdanja 2021, LAGUNA

Roman *Van kontrole* nastao je od istoimenog kratkog romana objavljivanog kod različitih izdavača 1995, 2005. i 2013. godine. Izdavanjem ove, znatno duže i smatram konačne verzije prestaje važenje prethodnih.

V. M.

VAN KONTROLE

Kada je najbolje treba prekinuti, rekla je Gertruda i popila kašičicu leka za sužavanje materice. Praznu flašicu na kojoj je pisalo UMETNOST JE VELIKA DOK JE MALA bacila je u kantu za otpatke. Tok mojih misli pomerile su dve anonimne devojke svojim ulaskom u sobu. Iz kante za otpatke izašao je pacov razbijene glave. Anonimne devojke su tražile decu. Pacov je gledao po sobi tražeći krivca koji praznom flašicom razbija glave nedužnim pacovima. Pomereni tok mojih misli tekao je uza zid i ulazio u štucnu za dimnjak. Tražena deca su pobegla iz obdaništa, a anonimne devojke su išle od kuće do kuće pošto su bile vaspitačice zadužene da ih čuvaju i sačuvaju. Gertruda je izvadila sisu i dala je bebi. Beba je smrdela kao tvor. Vaspitačica br. 1 je probleme oko nestanka dece i malih plata u obdaništu izložila meni, a vaspitačica br. 2 je imala čarobne plave oči i ništa mi nije izložila. Nedužni pacov je imao sitne očice. Gertruda je retko presvlačila bebu jer je imala malo pelena. Vaspitačica br. 1 je shvatila

da je još teže uspostaviti konverzaciju sa Gertrudom, bebom i pacovom razbijene glave, pa je popravila šminku, namignula mi i krenula napolje. Moje misli su tekle kroz dimnjak ka nebu. Na izlasku iz dimnjaka dočekivala ih je roda i gutala. Plavilo iz očiju vaspitačice br. 2 počelo je da se razliva po sobi i boji zidove, plafon, tok mojih misli, Gertrudino mleko što je curilo sa bebine bradice. Rukom sam pokrio čašu, ali već je bilo kasno, plavilo je obojilo moje bezbojno piće. Roda je sa gađenjem ispljunula moju plavu misao, uzela gnezdo pod krilo i odnela ga na drugu kuću. Pacov, nedužan, uplašen i plav, utrčao je u kupatilo, njušćicom podigao poklopac na WC-šolji, zaronio u nju i otišao tajnim putevima kanalizacije.

Ja sam Arnold Kriger, nalazim se u bivšem stanu Adolfa i njegove babe i završavam svoju višemesečnu priču. Kraj priče je ujedno početak ovog romana koji pišem sistematski od posledica ka uzrocima. Poželeo sam da sledim nedužnog, uplašenog plavog pacova tajnim putevima kanalizacije, ali sam se obuzdao. Zaronio sam u svoj roman i krenuo tajnim putevima proze. Samim tim što sam zaronio, moraću jednom i da izronim. Ukoliko rešite da zajedno sa mnom putujete kroz ovaj roman, mada vam to ne bih preporučio, znajte da ćemo stići na početak ove priče. Priču sam započeo rečenicom AMERIČKI OFICIR JE UBIJEN.

Na stil moga pisanja presudan uticaj je imao očuh Wolfgang. On mi je majice oblačio prevrnute, valjda da me ne bi urekle zle oči. Po svemu sudeći, džaba se trudio. U domu za decu bez roditelja, gde me je posle očuhove smrti duboko uzdahnuvši ostavila pijana majka, oblačili su mi majicu pravilno. To nije bitno uticalo na moj već izgrađen književni stil.

Moj očuh Wolfgang se obesio jer nije mogao da trpi maltretiranje moje pijane majke. Obesio se o istu granu i iz istog razloga kao i moj otac, čime je dokazao da antialkoholičari žive kraće. Kada me je smestila u dom, majka je umesto mene u kuću uvela trećeg muža. On je uzeo testeru i odsekao pomenutu granu. Njome je svoju novu ženu izudarao po goljoj zadnjici. Tog surovog čoveka moja majka je upoznala u kafani. Prišao joj je i rekao, mače, popio sam dvadeset sedam piva, a sada pijem konjak. Moja majka je u njemu prepoznala ljubav svog života. Te noći ljubav njenog života terala je muzikante da se penju na čašu i moju majku da skine crninu koju je nosila za drugim mužem. Ona se skinula, a muzika se popela na čašu. Čaša je pukla. Harmonikaš je bio težak.

Jesam li ti rekla da će pući, prekoravala je pevačica basistu benda.

Mog dobrog očuha Wolfganga duboko su zakopali. Posle sahrane više ga nisam video, čime su teorije o zagrobnom životu pale u vodu. A poznato je da su teorije loši plivači. Ali i pored očuhove trajne odsutnosti, ja se i dan-danas sećam njega i njegove dobrote. Obožavao je muziku grupe *Kleš* i nije mi pri oblačenju prevrtao džemper. Imam dva ovekovečena trenutka u džemperu. Te fotografije su za mene neprocenjivo bogatstvo. Mada su one diskutabilan pokazatelj mog oblačenja u detinjstvu jer je moj očuh Wolfgang mogao da mi oblači neizvrnut džemper samo kada bi hteo da me fotografiše, koristim ih prevashodno da sebe ubedim u ono što želim. Postoji razlog zašto pišem o džemperu, a ne na primer o kaputu, brushalteru, gaćama, čarapama, ili nekom drugom odevnom predmetu modernog muškarca. Ništa nije slučajno.

Primedba autora štampaču: poslednju rečenicu štampati velikim slovima jer zvuči tako pametno.

NIŠTA NIJE SLUČAJNO.

U stanu, prisvojenom od pokojnog Adolfa i njegove u ludnici zadržane babe, danas me na stolu strpljivo čekao lepo savijen novi džemper. Plav. Seksi. Slagaće mi se uz žutu košulju. Plavo i žuto se slažu. Treba da kupim žutu košulju i pušku. Puškom ću da ubijem pacova u kanti za otpatke. Pored kante za otpatke stajala je Gertruda. To je bitno. Nije ni čučala ni sedela ni ležala ni dubila. Stajala je. Lepo se obukla. Skromno, ali ukusno. Bez šminke. Umila se. U ruci je držala bebu. Dijalog je krenuo.

Ja došla.

Neće ovo na dobro izaći.

Mogu li da ostanem?

Jesi li spremila ručak?

Jesam.

Jesi li presolila?

Nisam.

Šta čekaš, što ne postavljaš?

Volim te.

Ne tupi.

Dijalog se zaustavio uz škripu točkova. Dijalozi su stari, pa ću morati da ih podmažem da vas nadalje ne bi nervirala njihova škripa.

Otišao sam u kupatilo da operem ruke. Pre ručka treba prati ruke zbog bakterija, mikroorganizama i prljavštine, oni preko ruku i hrane mogu dospeti u organizam i

izazvati razna stomačna oboljenja. Dugo sam se zadržao ispred ogledala. Prvo sam mislio da sa ogledalom nešto nije u redu, posle sam prihvatio činjenice. Pogled mi je bio kao kod ludaka. Nedostajala mi je gornja jedinica, neko mi je izbio a da se nisam sećao ko i kad. Kosa mi je bila duža nego obično, do glave mi je bila crne boje. Odavno je nisam oprao vodom. Ispustio sam uzdah, nisam ga mogao zadržati u sebi. U grudnom košu mi se skupilo mnogo praznine. Činilo mi se da ću eksplodirati. Praznina mi je pritiskala srce i pluća, verovatno i druge organe, ali ova dva su bila najugroženija. Imao sam potrebu da je izbacim iz sebe pa da nastavim dalje rasterećen od svega. Ali nije išlo tako glatko.

Borio sam se za dah, srce mi je imalo tahikardiju. Tri puta sam doživeo kliničku smrt. Čuo sam zveckanje ključeva čuvara pakla. Video sam svoj grob i krstaču na kojoj je pored mog imena pisalo 1972–1993. Pustio sam jako vodu da Gertruda ne bi čula moj samrtnički ropac. Imala je dosta dobro razvijeno čulo sluha, koje je volela da prislanja uz vrata. I sise su joj bile dobro razvijene, ali to je u tom trenutku bilo nebitno. Iskoristio sam situaciju da razmislim o svom životu. Nije se tu imalo šta sagledavati. Pokušao sam da nateram sebe da nešto osetim. Bilo šta; tugu, radost življenja, ponos, kajanje... Ali moj gospodar je bila praznina. Počeo sam da masturbiram ne bih li osetio želju za seksom. Zbolela me je ruka, pa sam oduštao. Ispustio sam bezrazložni urlik. Ličio je na krik bola, znao sam da će Gertruda nasesti. Bilo mi je malo lakše, praznina u grudima se za nijansu smanjila. Uspeo sam da se povratim u kakvu-takvu normalu. Bakterije sa mojih

ruku koprcale su se u lavabou. Umio sam se, izbacio belu grudvu šlajma iz ždrele i izašao iz kupatila.

Gertruda je po svemu sudeći mislila da sam plakao. Moje emocionalno pražnjenje njoj je nešto značilo. Rekla mi je da sam divan i popila kašičicu leka za sužavanje materice. Ja sam joj rekao da je neopisiva glupača i popio pola litra lozovače. Beba je kmečala i smrdela. Prvi put sam poželeo da uzmem sina u ruke, ali plašio sam se da ga ne ispustim jer sam bio trezan. Kada sam trezan, drhte mi ruke. Moraću više da pijem zbog sigurnosti deteta.

Ceo marketing treba formirati prema osobinama žene, rekao je Herman kada je video da pišem knjigu.

Ženomrzac Herman i bezubi Udo su, u ime celog mog društva iz bifea *Pijani konj*, došli kod nas i doneli mi kre- vetac za bebu i motku da bijem Gertrudu. Herman mi je dao još nekoliko saveta, uglavnom kako da se obogatim od pisanja, pa su obojica otišli. Gertruda se smejala od srca. Rekla je da su moji drugovi baš simpatični i priznala da je o njima imala pogrešno mišljenje. Možda je šteta što ne slušam savete luđih od sebe. Preporučaću marketinšku teoriju ženomrscu Hermana.

Prema raznim anketama, prosečan kupac knjige daje novac za delo zanimljivog naslova i lepih korica. Na izgled korica pisac je retko kada u prilici da utiče, zato se mora usredsrediti na prvo. Idealan naslov za knjigu je PRIRUČ- NIK ZA ŽENSKO FOLIRANJE. Naslov treba da bude trik koji računa na radoznalost i zlobu žene. Rasipnost se kod nje podrazumeva. Mada zna sve što ne bi trebalo da zna, ženska radoznalost biće probuđena i žena će kupiti ovu knjigu bez obzira na to da li njen mučeni muž ima novca za flašu najjeftinije rakije. Kada shvati da je obmanuta,

spaliće knjigu i iz ženske zlobe preporučice je najboljoj prijateljici. Proces će ići dalje, nezadrživo. Knjigu niko neće pročitati, ali će biti odlično prodavana, što je glavni cilj svakog pisca.

Gertruda je naglas kalkulisala da li je ekonomičnije koristiti vatu, tampone ili pak biti u drugom stanju. Ja sam bez reči obukao plavi džemper. Žutu košulju ću kupiti kada me isteraju iz zatvora. Tamo odlazim za nekoliko dana. Radoznalost je dobra osobina koja pokreće ka novim saznanjima. Najekonomičnije je koristiti vatu. Nadam se da mi u zatvoru neće biti dosadno. Spremio sam da ponesem karte, domine, kockice za jamb, ne ljuti se čoveče, micu, loptu za odbojku, turpiju za struganje rešetaka i druge rekvizite za razbibrigu. Ukoliko mi i pored toga bude dosadno, organizovaću pobunu ili ću policijske kućice podstrekivati da se odupru dresuri. Zašto idem u zatvor, bilo bi moguće pitanje mogućeg čitaoca. U zatvor odlazim jer mi je sud prošlog četvrtka izrekao takvu presudu.

Oslobođen sam optužbe da sam silovao fudbalerku Evu, ali su me osudili zbog nanošenja teških fizičkih povreda toj drusnoj devojci. Kažnjen sam sa šest meseci zatvora. Mada mi je bilo svejedno, žalio sam se na presudu. Nagovorio me advokat jer sam, tvrdio je, prestrogo osuđen. Sud je ponovo zasedao i potvrdio prethodnu presudu. Tada mi je advokat rekao da sam dobro prošao.

Advokat, mislim na branioca, bio je izuzetno ružan muškarac. Oko vrata je nosio svilenu maramu, usne je

karminisao, istina blago i diskretno, ali ipak karminisao. Sve je ukazivalo na to da u zgradi suda nije naročito uvažavan. Ne znači da izvan zgrade jeste bio, samo njegov autoritet napolju mene se nije ticao. Ali ako su njega svi prisutni nipodaštavali, tužilicu nisu. Njoj sam se čak i ja, iz dubine svoga bića, divio. Sve vreme sam je gledao i merkao, ne verujem da to nije primetila. Imala je duge noge u crnim čarapama i lepe okrugle usne što su provocirale svakog seksualno normalnog muškarca. Želeo sam da me ta lepa žena obori; da me porobi; da me kazni. Želeo sam da me pošalje u smrt i da zahvaljujući mojoj žrtvi napreduje u karijeri. Od srca sam navijao za nju, za njene prekrštene noge i njeno zalaganje da me otera na streljanje. Međutim, dobio sam samo šest meseci. Ona je čini mi se i time bila zadovoljna. Za ženske noge najbolja ambalaža su crne čarape, rekao sam kada su mi pročitali presudu. Brkata gazdarica mog prvog stana Jozefina i uredno obrijani gazda mog drugog stana Bertolt iskoristili su dobro raspoloženje koje je vladalo u sudnici i tužilici ponudili da im bude kuma na venčanju, što je ona oberučke prihvatila. U salu su ušla dva harmonikaša i zasvirala narodno kolo. Prolomio se aplauz, neke žene su zaigrale. Novi bračni par se upoznao, zbližio i zavoleo za vreme mog suđenja. To je bio kraj procesa, koji i nije izgledao previše zanimljiv. Sredina, a pogotovo početak sudskog procesa bili su mnogo dinamičniji.

Ko je Gertrudu Kriger pozvao na suđenje i zašto, ne znam. Veoma sam se iznenadio kada sam je ugledao. Došla je